

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

19 päivänä heinäkuuta 2012 (*)

Direktiivi 2006/112/EY – 56 artiklan 1 kohdan e alakohta – 135 artiklan 1 kohdan f ja g alakohta – Vapautus, joka koskee arvopaperiomaisuuden hallinnointia (salkunhoito)

Asiassa C-44/11,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Bundesfinanzhof (Saksa) on esittänyt 28.10.2010 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 31.1.2011, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Finanzamt Frankfurt am Main V-Höchst

vastaa

Deutsche Bank AG,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. N. Cunha Rodrigues sekä tuomarit U. Løhmus, A. Rosas (esittelevä tuomari), A. Ó Caoimh ja A. Arabadjiev,

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: hallintovirkamies R. ?ere?,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 1.3.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Finanzamt Frankfurt am Main V-Höchst, asiamiehenään M. Baueregger,
 - Deutsche Bank AG, edustajinaan barrister P. Farmer ja barrister P. Freund,
 - Saksan hallitus, asiamiehenään T. Henze,
 - Alankomaiden hallitus, asiamiehinään C. M. Wissels ja M. K. Bulterman,
 - Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään C. Murrell, avustajanaan solicitor R. Hill,
 - Euroopan komissio, asiamiehinään C. Soulay, L. Lozano Palacios ja B.-R. Killmann,
- kuultuaan julkisasiamiehen 8.5.2012 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
- on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 28.11.2006 annetun

neuvoston direktiivin 2006/112/EY (EUVL L 347, s. 1; jäljempänä direktiivi 2006/112) 56 artiklan 1 kohdan e alakohdan ja 135 artiklan 1 kohdan f ja g alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Finanzamt Frankfurt am Main V-Höchst (jäljempänä Finanzamt) ja Deutsche Bank AG (jäljempänä Deutsche Bank) ja joka koskee sitä, miten arvopaperiomaisuuden hallinnointi (jäljempänä salkunhoito) on luokiteltava arvonlisäverovapautuksen kannalta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin säännöstö

3 Direktiivin 2006/112 56 artiklassa säädettiin pääasian tosiseikkojen tapahtumahetkellä seuraavaa:

”1. Jäljempänä lueteltujen palvelujen suorituspaikka on paikka, jossa hankkijalla on liiketoimintansa kotipaikka tai kiinteä toimipaikka, jolle palvelu on suoritettu, taikka näiden puuttuessa hankkijan kotipaikka tai vakinainen asuinpaikka, jos palvelut suoritetaan yhteisön ulkopuolelle sijoittautuneille hankkijoille tai yhteisöön, mutta muuhun kuin suorittajan kotimaahan sijoittautuneille verovelvollisille:

— —

e) pankki-, rahoitus- ja vakuutustoiminta, mukaan lukien jälleenvakuutus, mutta lukuun ottamatta tallelokerovuokrausta;

— —”

4 Mainitun direktiivin 135 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on vapautettava verosta seuraavat liiketoimet:

a) vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnot, mukaan lukien näihin liiketoimiin liittyvät vakuutuksenvälittäjän ja vakuutusasiamiehen palvelujen suoritukset;

— —

f) liiketoimet, mukaan lukien välitys mutta lukuun ottamatta [hallinnointia] ja tallessapitoa, jotka koskevat osakkeita, yhtiö- ja yhteenliittymäosuuksia, obligaatioita ja muita arvopapereita, ei kuitenkaan tavaroiden hallintaan oikeuttavia asiakirjoja ja 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja oikeuksia ja arvopapereita;

g) jäsenvaltioiden määrittelemien erityisten sijoitusrahastojen [hallinnointi];

— —”

Saksan säännöstö

5 Vuoden 2005 liikevaihtoverolain (Umsatzsteuergesetz 2005), sellaisena kuin se oli voimassa tosiseikkojen tapahtumahetkellä (jäljempänä UStG), 3 a §:n 3 momentissa säädettiin seuraavaa:

”Jos jonkin 4 momentissa mainitun palvelun vastaanottajana on elinkeinonharjoittaja, palvelu on 1 momentista poiketen katsottava suoritetuksi paikassa, jossa vastaanottaja harjoittaa liiketoimintaansa. Jos palvelu suoritetaan elinkeinonharjoittajan kiinteässä toimipaikassa,

ratkaisevaa on kuitenkin elinkeinonharjoittajan kiinteä toimipaikka. Jos jonkin 4 momentissa mainitun palvelun vastaanottajana ei ole elinkeinonharjoittaja ja hänen kotipaikkansa on kolmannen maan alueella, palvelu on katsottava suoritetuksi kotipaikassa.”

6 Mainitun lain 3 a §:n 4 momentin 6 kohdan a alakohdassa säädettiin seuraavaa:

”Edellä 3 momentissa palveluilla tarkoitetaan seuraavia: – –

a) 4 §:n 8 kohdan a–h alakohdassa ja 10 kohdassa kuvatus laiset palvelut sekä luottojen ja luottovakuuksien hallinnointi, – –”

7 UStG:n 4 §:n 8 kohdan e ja h alakohdassa säädettiin seuraavaa:

”Edellä 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainituista liiketoimista verosta on vapautettu seuraavat:

– –

e) arvopapereita koskevat liiketoimet, mukaan lukien välitys mutta lukuun ottamatta hallinnointia ja tallessapitoa,

– –

h) sijoituksista annetun lain [Investmentgesetz] mukainen sijoitusomaisuuden hallinnointi ja vakuutusvalvontalain [Versicherungsaufsichtsgesetz] mukaisten sosiaalivakuutuslaitosten hallinnointi;

– –”

8 Valtiovarainministeriön kirjelmässä, joka on tulkitseva hallinnollinen ohje, joka ei sido tuomioistuimia, todetaan seuraavaa:

”UStG:n 3 a §:n 3 momenttia ja 4 momentin 6 kohdan a alakohtaa ei pidä soveltaa omaisuudenhoidon suorituspaikan määrittämiseen. Paikkaa ei voida määrittää myöskään tukeutumalla suoraan direktiivin 2006/112 – – 56 artiklan 1 kohdan e alakohtaan, jonka mukaan palvelun suorituspaikka määritetään ’pankki-, rahoitus- ja vakuutustoiminnassa’ tietyissä tapauksissa palvelun vastaanottajan kotipaikan tai kiinteän toimipaikan mukaan. ’Pankki-, rahoitus- ja vakuutustoiminta’ ovat yhteisön oikeuden käsitteitä, ja niitä on tulkittava sellaisina. Direktiivissä 2006/112 – – ei tosin määritetä, mitä ne täsmällisesti ottaen tarkoittavat – eikä 31.12.2006 asti myöskään [jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta – yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste – 17.5.1977 annetussa kuudennessa neuvoston direktiivissä 77/388/ETY (EYVL L 145, s. 1)]. Direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan a–f alakohdassa pyritään kuitenkin – – päättäväisesti tulkitsemaan näitä käsitteitä. Näissä säännöksissä ei ole mainittu omaisuudenhoitoa. Direktiivin 2006/112 – – 56 artiklan 1 kohdan e alakohdasta – – ei myöskään käy ilmi, että säännöksen pitäisi lisäksi koskea muutakin pankki-, rahoitus- ja vakuutustoimintaa.

Omaisuudenhoidon muodostama yhtenäinen palvelu on verotettavaa toimintaa. UStG:n 4 §:n 8 kohdan e alakohdan mukainen vapautus verosta ei tule kyseeseen, koska omaisuudenhoito (salkunhoito) ei kuulu mainituissa säännöksissä verosta vapautettuihin liiketoimiin. – –”

Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

9 Deutsche Bank suoritti vuonna 2008 salkunhoitopalveluja sijoittaja-asiakkaille sekä itse että tytäryhtiöiden välityksellä. Sijoittajat antoivat Deutsche Bankin hallinnoida arvopapereitaan

sijoittajien valitseman strategiavaihtoehdon mukaisesti oman harkintansa mukaan ja pyytämättä ensin sijoittajilta ohjeita sekä ryhtyä kaikkiin sellaisiin toimenpiteisiin, jotka vaikuttivat tarpeellisilta arvopaperiomaisuuden hallinnoimisen yhteydessä. Deutsche Bankilla oli oikeus määrätä varoista (arvopapereista) sijoittajan nimissä ja tämän lukuun.

10 Sijoittajan oli maksettava vuosittaisena korvauksena 1,8 prosenttia hallinnoidun omaisuuden arvosta. Mainittu korvaus koostui omaisuudenhoidon osuudesta, jonka suuruus oli 1,2 prosenttia hallinnoidun omaisuuden arvosta, ja arvopaperien ostoihin ja myynteihin liittyvästä osuudesta, jonka suuruus oli 0,6 prosenttia omaisuuden arvosta. Korvaukseen sisältyivät myös tilinpito ja arvopapereiden säilytys sekä sijoitusosuuksien, mukaan luettuina Deutsche Bankin yritysten hallinnoimien rahastojen rahasto-osuuksien, hankkimisesta johtuvat lisämaksut.

11 Kunkin neljännesvuoden sekä kalenterivuoden lopussa asiakas sai raportin omaisuutensa hoidosta, ja asiakkaalla oli oikeus päättää toimeksianto milloin tahansa ilman irtisanomisaikaa.

12 Vuoden 2008 toukokuulta jättämässään arvonlisäveron kausi-ilmoituksessa Deutsche Bank ilmoitti Finanzamtille olettavansa, että salkunhoidon yhteydessä tarjotuista palveluista ovat UStG:n 4 §:n 8 kohdan mukaisesti verottomia kotimaahan ja muualle Euroopan unionin alueelle sijoittautuneille sijoittajille tarjotut palvelut. Se ilmoitti myös katsovansa, että kyseiset palvelut olivat verottomia UStG:n 3 a §:n 4 momentin 6 kohdan a alakohdan mukaisesti silloin, kun niitä suoritettiin kolmansiin maihin sijoittautuneille sijoittajille.

13 Finanzamt ei hyväksynyt näitä väitteitä ja teki 29.4.2009 vuoden 2008 toukokuun arvonlisäveroennakoiden maksamisesta päätöksen, jossa se piti kyseisten yksityisasiakkaiden salkunhoitopalveluita veronalaisina ja katsoi, ettei niitä ollut vapautettu verosta.

14 Deutsche Bankin mainitusta maksuunpanopäätöksestä tekemä oikaisuvaatimus hylättiin. Finanzgericht (veroasioita käsittelevä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin) kuitenkin hyväksyi Deutsche Bankin nostaman kanteen. Finanzamt teki sen jälkeen Revision-valituksen Bundesfinanzhofiin (veroasioita käsittelevä liittovaltion tuomioistuin) Finanzgerichtin antamasta tuomiosta.

15 Koska Bundesfinanzhofilla oli epäilyksiä erityisesti salkunhoidon luokittelusta arvonlisäverovapautuksen kannalta, se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko [salkunhoito], jonka yhteydessä verovelvollinen päättää korvausta vastaan oman harkintansa mukaan arvopapereiden ostosta ja myynnistä ja toteuttaa tämän päätöksen ostamalla ja myymällä arvopapereita, vapautettu verosta

– ainoastaan direktiivin [2006/112] 135 artiklan 1 kohdan g alakohdan mukaisten useille sijoittajille tarkoitettujen yhteisten erityisten sijoitusrahastojen hallinnointina vai myös

– direktiivin [2006/112] 135 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaisena yksityisten sijoittajien yksilöllisenä salkunhoitona (liiketoimena, joka liittyy arvopapereihin, tai tällaisen liiketoimen välityksenä)?

2) Mikä merkitys on palvelujen pääasiallisen ja liitännäisen suorituksen määrittämisessä sillä kriteerillä, että suoritusta on pidettävä pääasialliselle suoritukselle liitännäisenä etenkin silloin, kun se ei ole asiakaskunnan kannalta tavoite sinällään vaan keino nauttia toimijan tarjoamasta pääasiallisesta suorituksesta parhaissa olosuhteissa, verrattuna liitännäisen suorituksen erilliseen laskutukseen ja mahdollisuuteen teettää se myös kolmannella osapuolella?

3) Sovelletaanko direktiivin [2006/112] 56 artiklan 1 kohdan e alakohtaa ainoastaan direktiivin [2006/112] 135 artiklan 1 kohdan a–g alakohdassa mainittuihin palveluihin vai myös [salkunhoitoon], vaikka tällaisia liiketoimia ei mainita viimeksi mainitussa säännöksessä?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Toinen kysymys

16 Toisella kysymyksellään, joka on tutkittava ensin, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, mikä merkitys on pääasiassa kyseessä olevien kaltaisten salkunhoitopalvelujen eli toiminnan, jossa verovelvollinen päättää korvausta vastaan oman harkintansa mukaan arvopapereiden ostosta ja myynnistä ja toteuttaa tällaiset päätökset ostamalla ja myymällä arvopapereita, pääasiallisen ja liitännäisen suorituksen määrittämisessä sillä kriteerillä, että suoritusta on pidettävä pääasialliselle suoritukselle liitännäisenä etenkin silloin, kun se ei ole asiakaskunnan kannalta tavoite sinällään vaan keino nauttia toimijan tarjoamasta pääasiallisesta suorituksesta parhaissa olosuhteissa, verrattuna liitännäisen suorituksen erilliseen laskutukseen ja mahdollisuuteen teettää se myös kolmannella osapuolella.

17 Aluksi on huomautettava, että Deutsche Bankin pääasiassa suorittaman salkunhoidon kaltainen toiminta käsittää useita osatekijöitä.

18 Kuten unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi, silloin kun liiketoimi koostuu useasta eri osatekijästä ja toiminnosta, on otettava huomioon kaikki ne olosuhteet, joissa kyseinen liiketoimi suoritetaan, jotta voidaan ratkaista muun muassa, onko kyse kahdesta tai useammasta erillisestä suorituksesta vai yhdestä yhtenäisestä suorituksesta (ks. vastaavasti mm. asia C-41/04, Levob Verzekeringen ja OV Bank, tuomio 27.10.2005, Kok., s. I-9433, 19 kohta sekä yhdistetyt asiat C-497/09, C-499/09, C-501/09 ja C-502/09, Bog ym., tuomio 10.3.2011, Kok., s. I-1457, 52 kohta).

19 Tältä osin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että liiketoimea on pidettävä yhtenä yhtenäisenä suorituksena muun muassa silloin, kun tiettyä osatekijää on pidettävä pääasiallisena suorituksena ja tiettyä toista tekijää liitännäisenä suorituksena, jota kohdellaan verotuksellisesti samoin kuin pääasiallista suoritusta (ks. asia C-34/99, Primback, tuomio 15.5.2001, Kok., s. I-3833, 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

20 On kuitenkin muistutettava siitä, että arvonlisäveron kannalta kyseessä voi olla yksi yhtenäinen suoritus muissakin olosuhteissa.

21 Oikeuskäytännön mukaan näin voidaan katsoa olevan myös silloin, kun verovelvollisen keskivertokuluttajana pidettävälle kuluttajalle tarjoamat kaksi osatekijää tai toimintoa tai sitä useammat osatekijät tai toiminnot liittyvät niin läheisesti yhteen, että ne muodostavat objektiivisesti tarkasteltuna yhden jakamattoman taloudellisen suorituksen, jonka paloittelu osiin olisi keinotekoista (em. asia Levob Verzekeringen ja OV Bank, tuomion 22 kohta).

22 Kun edellä esitetty otetaan huomioon ja jotta ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle voidaan antaa hyödyllinen vastaus, on katsottava, että toisella kysymyksellään mainittu tuomioistuin pyrkii lähinnä luokittelemaan arvonlisäveron kannalta pääasiassa kyseessä olevien kaltaiset salkunhoitopalvelut eli toiminnan, jossa verovelvollinen päättää korvausta vastaan oman harkintansa mukaan arvopapereiden ostosta ja myynnistä ja toteuttaa tällaiset päätökset ostamalla ja myymällä arvopapereita, ja erityisesti määrittämään, onko kyseistä toimintaa pidettävä yhtenä ainoana taloudellisena suorituksena.

23 Kun edellä tämän tuomion 18 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti otetaan huomioon kaikki olosuhteet, joiden vallitessa kyseinen salkunhoitopalvelu suoritetaan, on selvää, että siinä on kyse lähinnä sijoittajan omaisuuden analysoinnin ja seurannan sekä varsinaisten arvopapereiden osto- ja myyntisuorituksen yhdistelmästä.

24 On totta, että kyseiset kaksi salkunhoitopalvelun osatekijää voidaan tarjota erikseen. Sijoittaja voi nimittäin haluta vain neuvontapalvelua ja mieluummin itse päättää sijoitustoimenpiteistä ja toteuttaa ne. Toisin päin taas sijoittaja, joka mieluummin itse tekee arvopapereita koskevat sijoituspäätöksensä ja yleisemminkin omaisuutensa rakennetta ja seurantaa koskevat päätökset suorittamatta osto- ja myyntitoimenpiteitä, voi käyttää välittäjää tällaisiin liiketoimiin.

25 Keskipertsa sijoittaja hakee kuitenkin senkaltaisilta salkunhoitopalveluilta, joita Deutsche Bank pääasiassa suorittaa, juuri näiden kahden osatekijän yhdistelmää.

26 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 30 kohdassa, päättäminen parhaasta tavasta ostaa, myydä tai säilyttää arvopapereita olisi sijoittajille salkunhoitopalveluna hyödytöntä, jos tapaa ei koskaan pantaisi täytäntöön. Myöskään ostojen ja myyntien toteuttaminen – tai mahdollinen toteuttamatta jättäminen – ilman asiantuntemusta ja edeltävää markkinoiden analysointia ei olisi järkevää.

27 Pääasiassa kyseessä olevassa salkunhoitopalvelussa kyseiset kaksi osatekijää eivät näin ollen ole ainoastaan erottamattomia vaan lisäksi samanarvoisia. Kumpikin niistä on nimittäin välttämätön kokonaissuorituksen toteutumiseksi, joten ei ole mahdollista katsoa, että toista niistä olisi pidettävä pääasiallisena suorituksena ja toista liitännäisenä suorituksena.

28 Näin ollen on katsottava, että mainitut osatekijät liittyvät niin läheisesti yhteen, että ne muodostavat objektiivisesti tarkasteltuna yhden jakamattoman taloudellisen suorituksen, jonka paloittelu osiin olisi keinotekoisia.

29 Kun edellä esitetty otetaan huomioon, esitetyistä kysymyksistä toiseen on vastattava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen salkunhoitopalvelu eli toiminta, jossa verovelvollinen päättää korvausta vastaan oman harkintansa mukaan arvopapereiden ostosta ja myynnistä sekä toteuttaa tällaiset päätökset ostamalla ja myymällä arvopapereita, muodostuu kahdesta osatekijästä, jotka liittyvät niin läheisesti yhteen, että ne muodostavat objektiivisesti tarkasteltuna yhden ainoan taloudellisen suorituksen.

Ensimmäinen kysymys

30 Ensimmäisellä kysymyksellään, joka on tutkittava toisena, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien tiedustele lähinnä, onko direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan f tai g alakohtaa tulkittava niin, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen salkunhoito on kyseisen säännöksen mukaan vapautettu arvonlisäverosta.

31 Direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa säädetystä verovapautuksesta on todettava, että sijoitusrahastojen hallinnoinnin käsitettä ei ole määritelty direktiivissä 2006/112. Oikeuskäytännön mukaan tämän vapauttamisen kohteena olevat liiketoimet ovat kuitenkin liiketoimia, jotka ovat tunnusomaisia yhteissijoitusyrityksen toiminnalle (asia C-169/04, Abbey National, tuomio 4.5.2006, Kok., s. I-4027, 63 kohta).

32 Tältä osin arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten

yhteensovittamisesta 20.12.1985 annetun neuvoston direktiivin 85/611/ETY (EYVL L 375, s. 3), sellaisena kuin se on muutettuna 21.1.2002 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2001/108/EY (EYVL L 41, s. 35), 1 artiklan 2 kohdasta ilmenee, että kyse on yrityksistä, joiden ainoana tarkoituksena on yleisöltä hankittujen varojen yhteinen sijoittaminen arvopapereihin ja/tai muuhun helposti rahaksi muutettavaan rahoitusomaisuuteen ja jotka toimivat riskin hajauttamisen periaatteella ja joiden osuudet on haltijan vaatimuksesta ostettava takaisin tai lunastettava suoraan tai välillisesti näiden yritysten varoilla.

33 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 14 ja 15 kohdassa, konkreettisesti kyse on yhteisistä sijoitusrahastoista, joihin on koottu useita sijoituksia ja joissa nämä on hajautettu arvopapereihin, joita voidaan hallinnoida tehokkaasti tulosten optimoimiseksi, ja joissa yksittäiset sijoitukset voivat olla melko pieniä. Tällaiset sijoitusrahastot hallinnoivat sijoituksiaan omissa nimissään ja omaan lukuunsa, kun taas jokainen sijoittaja omistaa osuuden rahastosta mutta ei rahaston sijoituksista sellaisenaan.

34 Deutsche Bankin pääasiassa tarjoamien palveluiden kaltaiset palvelut sen sijaan koskevat yleensä yhden henkilön varallisuutta, jonka arvon on oltava kokonaisuudessaan suhteellisen huomattava, jotta sitä voitaisiin kannattavasti hallinnoida. Salkunhoitaja ostaa ja myy sijoitustuotteita sijoittajan nimissä ja lukuun, ja arvopaperit pysyvät sijoittajan omistuksessa koko sopimuskauden ajan ja sen jälkeenkkin.

35 Näin ollen Deutsche Bankin pääasiassa suorittama salkunhoito ei vastaa direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa tarkoitettua sijoitusrahastojen hallinnoinnin käsitettä.

36 Mainitun direktiivin 135 artiklan 1 kohdan f alakohdan soveltamisalasta unionin tuomioistuin on todennut, että liiketoimet, jotka koskevat osakkeita ja muita arvopapereita, ovat arvopaperimarkkinoilla toteutettuja liiketoimia, ja arvopaperikaupalla tarkoitetaan toimia, joilla osapuolten oikeudellista ja taloudellista tilannetta muutetaan (ks. vastaavasti asia C-2/95, SDC, tuomio 5.6.1997, Kok., s. I-3017, 72 ja 73 kohta sekä asia C-259/11, DTZ Zadelhoff, tuomio 5.7.2012, 22 kohta).

37 Mainitun säännöksen mukaiset ”liiketoimet – – jotka koskevat – – arvopapereita” käsittävät näin ollen liiketoimet, joilla voidaan luoda, muuttaa tai lakkauttaa oikeuksia ja velvollisuuksia, joita osapuolilla on arvopapereiden perusteella (ks. mm. asia C-235/00, CSC Financial Services, tuomio 13.12.2001, Kok., s. I-10237, tuomion 33 kohta ja em. asia DTZ Zadelhoff, tuomion 23 kohta).

38 Kuten edellä tämän tuomion 23 kohdassa on todettu, pääasiassa kyseessä oleva salkunhoitopalvelu muodostuu lähinnä kahdesta osatekijästä eli yhtäältä sijoittajan omaisuuden analysoinnista ja valvonnasta ja toisaalta varsinaisista arvopapereiden osto- ja myyntisuorituksista.

39 Vaikka kyseiset arvopapereiden osto- ja myyntisuoritukset voivatkin kuulua direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan f alakohdan soveltamisalaan, omaisuuden analysointi ja seuranta sitä vastoin eivät voi, koska viimeksi mainitut suoritukset eivät välttämättä edellytä liiketoimia, joilla voidaan luoda, muuttaa tai lakkauttaa oikeuksia ja velvollisuuksia, joita osapuolilla on arvopapereiden perusteella.

40 Deutsche Bank ja Euroopan komissio ovat sitä mieltä, että pääasiassa kyseessä olevan salkunhoitopalvelun ydin on aktiivinen arvopapereiden osto- ja myyntitoiminta ja että tästä syystä mainittu palvelun suoritus on vapautettava arvonlisäverosta direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan f alakohdan nojalla. Finanzamt sekä Saksan, Alankomaiden ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset puolestaan katsovat, että salkunhoitopalvelun ytimenä on pikemminkin

nähtävä analysointi ja seuranta, joihin ei voida soveltaa mainitussa säännöksessä säädettyä vapautusta.

41 Edeltä tämän tuomion 27 kohdasta ilmenee kuitenkin, ettei ole mahdollista katsoa, että osatekijöistä, joista kyseinen suoritus muodostuu, toinen on pääasiallinen ja toinen liitännäinen suoritus. Niitä on nimittäin pidettävä samanarvoisina suorituksina.

42 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen vapautusten määrittelyyn käytettyjä ilmaisuja on tulkittava suppeasti, koska nämä vapautukset ovat poikkeus siitä yleisestä periaatteesta, jonka mukaan arvonlisäveroa peritään jokaisesta verovelvollisen suorittamasta vastikkeellisesta palvelusta (ks. mm. asia C-8/01, Taksatorringen, tuomio 20.11.2003, Kok., s. I-13711, 36 kohta ja em. asia DTZ Zadelhoff, tuomion 20 kohta).

43 Koska mainittua suoritusta voidaan arvonlisäveron kannalta tarkastella vain kokonaisuutena, direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan f alakohta ei siis koske sitä.

44 Direktiivin 2006/112 systematiikka tukee mainittua tulkintaa. Kuten Saksan ja Alankomaiden hallitukset ovat nimittäin tuoneet esiin, direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa verosta vapautettu erityisten hallinnointiyhtiöiden suorittama sijoitusrahastojen hallinnointi koskee erästä arvopaperiomaisuuden hallinnoinnin muotoa. Jos mainittu arvopaperiomaisuuden hallinnoinnin muoto kuuluisi jo kyseisen direktiivin 135 artiklan 1 kohdan f alakohdassa säädetyn arvopapereita koskevien liiketoimien verosta vapauttamisen piiriin, sitä ei olisi ollut tarpeen vapauttaa verosta mainitun direktiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdalla.

45 Lopuksi on todettava, että verotuksen neutraalisuuden periaate ei saata mainittua päätelmää kyseenalaiseksi. Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 60 kohdassa, mainitun periaatteen nojalla ei voida laajentaa vapautuksen soveltamisalaa nimenomaisen säännöksen puuttuessa. Mainittu periaate ei nimittäin ole primaarioikeuden määräys, joka voisi määrittää vapautuksen pätevyyden, vaan tulkintaperiaate, jota on sovellettava samanaikaisesti vapautusten suppean tulkinnan periaatteen kanssa.

46 Kun edellä esitetty otetaan huomioon, ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2006/112 135 artiklan 1 kohdan f ja g alakohtaa on tulkittava niin, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaista salkunhoitoa ei ole mainittujen säännösten mukaan vapautettu arvonlisäverosta.

Kolmas kysymys

47 Kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, onko direktiivin 2006/112 56 artiklan 1 kohdan e alakohtaa tulkittava niin, että sitä sovelletaan ainoastaan mainitun direktiivin 135 artiklan 1 kohdan a–g alakohdassa mainittuihin palveluihin, vai käsittääkö se myös salkunhoidon, vaikka kyseistä liiketoimintaa ei mainita viimeksi mainitussa säännöksessä.

48 Direktiivin 2006/112 56 artiklan 1 kohdan e alakohdassa säädettiin, että pankki-, rahoitus- ja vakuutustoiminnan, mukaan lukien jälleenvakuutus mutta lukuun ottamatta tallelokerovuokrausta, osalta palvelujen suorituspaikka on paikka, jossa hankkijalla on liiketoimintansa kotipaikka tai kiinteä toimipaikka, jolle palvelu on suoritettu, taikka näiden puuttuessa hankkijan kotipaikka tai vakinainen asuinpaikka, jos palvelut suoritetaan yhteisön ulkopuolelle sijoittautuneille hankkijoille tai yhteisöön mutta muuhun kuin suorittajan kotimaahan sijoittautuneille verovelvollisille.

49 Kyseisen säännöksen tarkoituksena on sen sanamuodon mukaan määrittää se paikka,

jossa pankki-, rahoitus- ja vakuutustoiminnan, mukaan lukien jälleenvakuutus, palvelut arvonlisäverotuksen kannalta suoritetaan. Tältä osin mainitussa säännöksessä ei ollut mitään viittausta 135 artiklan 1 kohdan a–g alakohdassa lueteltuihin palveluihin. Sitä vastoin siinä säädettiin yhdestä poikkeuksesta eli tallelokerovuokrauksesta.

50 Deutsche Bank, Finanzamt, Alankomaiden ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset sekä komissio ovat kaikki sitä mieltä, että direktiivin 2006/112 56 artiklan 1 kohdan e alakohdan soveltamisala ei voi rajoittua kyseisen direktiivin 135 artiklan 1 kohdan a–g alakohdan soveltamisalaan.

51 Saksan hallitus kannattaa päinvastaista näkemystä ja viittaa asiassa C-242/08, Swiss Re Germany Holding, 22.10.2009 annetun tuomion (Kok., s. I-10099) 31 ja 32 kohtaan. Saksan hallituksen mukaan unionin tuomioistuin on kyseisessä tuomiossa katsonut, että yhteisen arvonlisäverojärjestelmän asianmukainen toiminta ja yhdenmukainen tulkinta edellyttävät, että kuudennen direktiivin 77/388 säännöksissä, jotka vastaavat direktiivin 2006/112 56 artiklan 1 kohdan e alakohtaa ja 135 artiklan 1 kohdan a alakohtaa, olevia käsitteitä ”vakuutustoiminta” ja ”jälleenvakuutustoiminta” ei määritellä eri tavalla sen mukaan, kummassa säännöksessä niitä käytetään. Tätä päättelyä pitäisi Saksan hallituksen mukaan soveltaa analogisesti myös ”rahoitustoimintaan”.

52 Kuten julkisasiamies on kuitenkin huomauttanut ratkaisuehdotuksensa 69 kohdassa, edellä mainitussa asiassa Swiss Re Germany Holding annetussa tuomiossa esitetty pohdinta liittyy siihen, että direktiivin 2006/112 56 artiklan 1 kohdan e alakohdassa ja 135 artiklan 1 kohdan a alakohdassa käytetään olennaisilta osin samoja ilmauksia vakuutuksista eli ”vakuutustoiminta, mukaan lukien jälleenvakuutus” sekä ”vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnat”.

53 Vastaavaa samankaltaisuutta ei kuitenkaan ole saman direktiivin 56 artiklan 1 kohdan e alakohdan ilmaisun ”pankki- ja rahoitustoiminta” ja minkään kyseisen direktiivin 135 artiklan 1 kohdan b–g alakohdassa luetellun toiminnan välillä. Missään jälkimmäisistä säännöksistä ei käytetä sanoja ”pankki-” tai ”rahoitus-”. Luetellut toiminnat ovat selkeästi rahoitusalaan kuuluvia, ja usean niistä suorittajana on tavanomaisesti pankki, joskaan ei kaikissa tapauksissa. Luettelo ei myöskään sisällä läheskään tyhjentävästi kaikkia toimintoja, joita pankit voivat hoitaa tai jotka voidaan luokitella rahoitusalaan kuuluviksi.

54 Koska Deutsche Bankin pääasiassa suorittama salkunhoito on luonteeltaan rahoitusalaan kuuluva palvelu ja koska direktiivin 2006/112 56 artiklan 1 kohdan e alakohtaa ei voida tulkita suppeasti (ks. vastaavasti asia C-327/94, Dudda, tuomio 26.9.1996, Kok., s. I-4595, 21 kohta ja em. asia Levob Verzekering ja OV Bank, tuomion 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), on katsottava, että kyseinen toiminta kuuluu rahoitustoimintana direktiivin 2006/112 56 artiklan 1 kohdan e alakohdan soveltamisalaan.

55 Kun edellä esitetty otetaan huomioon, kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2006/112 56 artiklan 1 kohdan e alakohtaa on tulkittava niin, ettei sitä sovelleta ainoastaan kyseisen direktiivin 135 artiklan 1 kohdan a–g kohdassa mainittuihin palveluihin vaan myös salkunhoitopalveluihin.

Oikeudenkäyntikulut

56 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Pääasiassa kyseessä olevan kaltainen arvopaperiomaisuuden hallinnointipalvelu eli toiminta, jossa verovelvollinen päättää korvausta vastaan oman harkintansa mukaan arvopapereiden ostosta ja myynnistä sekä toteuttaa tällaiset päätökset ostamalla ja myymällä arvopapereita, muodostuu kahdesta osatekijästä, jotka liittyvät niin läheisesti yhteen, että ne muodostavat objektiivisesti tarkasteltuna yhden ainoan taloudellisen suorituksen.**

2) **Yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 28.11.2006 annetun neuvoston direktiivin 2006/112/EY 135 artiklan 1 kohdan f ja g alakohtaa on tulkittava niin, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaista arvopaperiomaisuuden hallinnointia ei ole mainittujen säännösten mukaan vapautettu arvonlisäverosta.**

3) **Direktiivin 2006/112 56 artiklan 1 kohdan e alakohtaa on tulkittava niin, ettei sitä sovelleta ainoastaan kyseisen direktiivin 135 artiklan 1 kohdan a–g kohdassa mainittuihin palveluihin vaan myös arvopaperiomaisuuden hallinnointipalveluihin.**

Allekirjoitukset

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.